

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
NILS WAHL IŠVADA,
pateikta 2015 m. rugsėjo 3 d.¹

Byla C-154/14 P

**SKW Stahl-Metallurgie GmbH,
SKW Stahl-Metallurgie Holding AG
prieš**

Europos Komisiją

„Apeliacinis skundas — Tarybos reglamento (EB) Nr. 1/2003 27 straipsnis — Komisijos reglamento (EB) Nr. 773/2004 12 ir 14 straipsniai — ES konkurencijos taisyklių pažeidimų tyrimams taikytinos procedūrinės taisyklės — Teisė būti išklausytam — Žodinis išklausymas — Išklausymas uždareme Komisijos posėdyje“

1. Įmonės, be abejonės, turi teisę būti išklausytos, kai vyksta Sąjungos konkurencijos taisyklių pažeidimų tyrimai. Tačiau ar jos turi teisę būti išklausytos privačiai? Tai svarbiausias klausimas, keliamas šiame apeliaciniame skunde. Dėl toliau išdėstytų priežasčių, mano nuomone, į klausimą turėtų būti atsakyta neigiamai.
2. Apeliantės prašo Teisingumo Teismo panaikinti Bendrojo Teismo sprendimą², kuriuo buvo patvirtintas Komisijos sprendimas³ skirti joms 13 300 000 EUR baudą už dalyvavimą kalcio karbido ir magnio sektorių kartelyje. Apeliančių skundo pagrindas yra tai, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą nenubaudęs Komisijos, kai ši atmetė apeliančių prašymą surengti uždarą žodinį išklausymą⁴ per administracinę procedūrą.
3. Apeliančių pateiktus kitus apeliacinio skundo pagrindus aptarsiu glaustai, sąmoningai sutelkdamas dėmesį į pirmąjį apeliacinio skundo pagrindą.

1 — Originalo kalba: anglų.

2 — 2014 m. sausio 23 d. Sprendimas *SKW Stahl-Metallurgie Holding ir SKW Stahl-Metallurgie / Komisija*, T-384/09, EU:T:2014:27 (toliau – skundžiamas sprendimas).

3 — 2009 m. liepos 22 d. Komisijos sprendimas (C(2009) 5791 galutinis), susijęs su [EB] 81 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio taikymo procedūra (byla COMP/39.396 – Kalcio karbido ir magnio reagentai, skirti plieno ir dujų pramonei; OL C 301, 2009, p. 18, toliau – ginčijamas sprendimas).

4 — Šioje išvadoje vartodamas sąvoką „uždaras posėdis“ turiu omenyje šalies ir sprendimus priimančios valdžios institucijos susitikimą nedalyvaujant kitoms šalims (*ex parte in camera*), o ne posėdį, kuris nėra viešas.

I – Teisinis pagrindas

4. Reglamento Nr. 1/2003⁵ 27 straipsnyje (Šalių, pareiškėjų ir trečiųjų asmenų išklausymas) nustatyta:

„1. Komisija, prieš priimdama sprendimus, kaip numatyta 7, 8, 23 straipsniuose ir 24 straipsnio 2 dalyje, suteikia įmonėms ar įmonių asociacijoms, esančioms Komisijos nagrinėjamos bylos subjektu, galimybę būti išklausytoms klausimais, dėl kurių Komisija buvo pareiškusi prieštaravimus. Komisija grindžia savo sprendimus tik tais prieštaravimais, dėl kurių suinteresuotos šalys galėjo pareikšti pastabų <...>

2. Proceso metu turi būti gerbiama šalių teisė į gynybą <...>“

5. Remdamasi Reglamento Nr. 1/2003 33 straipsnio 1 dalies c punktu Komisija patvirtino įgyvendinimo nuostatas, susijusias, *inter alia*, su išklausymo tvarka, numatyta to reglamento 27 straipsnyje. Minėtos nuostatos nustatytos Reglamente Nr. 773/2004⁶. Reglamento Nr. 773/2004 skyriaus dėl teisės būti išklausytam 12 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad Komisija suteikia šalims, kurioms ji pateikė pranešimą dėl prieštaravimų, galimybę paaiškinti savo argumentus per žodinį išklausymą, jeigu jos to pageidauja savo pareiškimuose raštu.

6. Reglamento Nr. 773/2004 14 straipsnyje (Žodinių išklausymų tvarka) nustatyta:

„6. Žodiniai išklausymai nėra vieši. Kiekvienas asmuo gali būti išklausomas atskirai arba dalyvaujant kitiems pakviestiems dalyvauti asmenims, atsižvelgus į teisėtą įmonių interesą saugoti savo verslo paslaptis ir kitą konfidencialią informaciją.

7. Bylą nagrinėjantis pareigūnas gali leisti šalims, kurioms skirtas pranešimas dėl prieštaravimų, pareiškėjams, kitiems į išklausymą pakviestiems asmenims, Komisijos tarnyboms ir valstybių narių institucijoms užduoti klausimus per išklausymą.

8. Kiekvieno asmens duodami pareiškimai protokoluojami. Pareikalavus, apklausos protokolas pateikiamas išklausyme dalyvavusiems asmenims. Turi būti atsižvelgiama į teisėtą šalių suinteresuotumą apsaugoti savo verslo paslaptis ir kitą konfidencialią informaciją.“

7. Galiausiai Reglamento Nr. 773/2004 16 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad Komisija negali perduoti ar suteikti prieigos prie informacijos, įskaitant dokumentus, kurioje yra bet kurio asmens verslo paslapčių ar kitos konfidencialios informacijos.

II – Bendroji informacija apie procesą

A – Apžvalga

8. Kiek tai svarbu šioje byloje, kaip nurodyta skundžiamame sprendime⁷, ginčijamame sprendime Komisija nusprendė, kad pagrindiniai plieno ir dujų pramonei skirtų kalcio karbido ir magnio tiekėjai pažeidė EB 81 straipsnį ir EEE susitarimo 53 straipsnį, nes dalyvavo darant vieną tęstinį pažeidimą nuo 2004 m. balandžio 7 d. iki 2007 m. sausio 16 d. Pažeidimą sudarė rinkos pasidalijimas, kvotos, klientų pasiskirstymas, kainų nustatymas ir keitimasis jautria komercine informacija tarp kalcio karbido ir magnio granulių tiekėjų didelėje EEE rinkos dalyje (toliau – nagrinėjamas pažeidimas).

5 — 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamentas (EB) dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų Sutarties 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 1, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 205) su pakeitimais.

6 — 2004 m. gegužės 7 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 773/2004 dėl bylų nagrinėjimo Komisijoje pagal Sutarties 81 ir 82 straipsnius tvarkos (OL L 362, 2006, p. 1) su pakeitimais.

7 — Daroma nuoroda į skundžiamo sprendimo 1–4 punktus (yra tik vokiečių ir prancūzų kalbomis).

9. Konkrečiai kalbant, ginčijamo sprendimo 1 straipsnio f punkte Komisija nustatė, kad *SKW Stahl-Metallurgie GmbH* (toliau – SKW) dalyvavo darant nagrinėjamą pažeidimą nuo 2004 m. balandžio 22 d. iki 2007 m. sausio 16 d. ir kad *SKW Stahl-Metallurgie Holding AG* (toliau – *SKW Holding*) dalyvavo darant pažeidimą nuo 2004 m. rugpjūčio 30 d. iki 2007 m. sausio 16 d. Komisija nusprendė, kad SKW darbuotojai tiesiogiai dalyvavo įgyvendinant ginčijamame sprendime aprašytus kartelio susitarimus ir (arba) vykdant suderintus veiksmus minėtą laikotarpį. Nuo 2004 m. rugpjūčio 30 d. iki 2007 m. sausio 16 d. *SKW Holding* tiesiogiai priklausė 100 % SKW. Todėl Komisija, remdamasi su šia nuosavybe susijusia prielaida, nusprendė, kad *SKW Holding* faktiškai kontroliavo SKW (ta prielaida, Komisijos nuomone, buvo „patvirtinta“ faktais⁸) ir kad *SKW Holding* ir SKW buvo vienas ekonominis vienetas, todėl *SKW Holding* buvo galima laikyti atsakinga už SKW padarytą konkurencijos taisyklių pažeidimą.

B – Komisijos administracinė procedūra⁹

10. 2008 m. spalio 6 d. atsakyme į 2008 m. birželio 24 d. Komisijos pranešimą dėl prieštaravimų apeliančės nurodė, kad faktiškai lemiamą įtaką SKW turėjo ne *SKW Holding*, o *Degussa*, ir paprašė surengti žodinį išlausymą, kad tai paaiškintų. Pakviestos į žodinį išlausymą, 2008 m. spalio 31 d. elektroniniu laišku apeliančės paprašė, kad jų argumentai dėl *Degussa* vaidmens būtų išklausti uždarame posėdyje. Savo prašymą apeliančės grindė tuo, kad SKW ekonominis išlikimas priklauso nuo *Degussa*, kuri užtikrino beveik visą jos prekybą kalcio karbidu, ir kad SKW tuo metu derėjosi su *Degussa* dėl naujos tiekimo sutarties. Apeliančės taip pat teigė, kad jeigu jos išdėstytų savo nuomonę dalyvaujant *Degussa*, tai labai pakenktų jų komerciniams santykiams ir galėtų sukelti neigiamų pasekmių. 2008 m. lapkričio 5 d. elektroniniu laišku apeliančės pasiūlė praktišką sprendimą, kad *Degussa* galėtų dalyvauti uždarame posėdyje pasibaigus 2008 m. arba sudarius naują tiekimo susitarimą. 2008 m. lapkričio 6 d. apeliančės byla nagrinėjanti pareigūnei taip pat išsiuntė elektroninį laišką, kuriame pakartojo šiuos dalykus.

11. 2008 m. lapkričio 6 d. laišku byla nagrinėjanti pareigūnė atmetė prašymą surengti uždarą posėdį. Atsižvelgdama į tai, kad *stricto sensu* prašymas nebuvo pagrįstas apeliančių verslo paslapčių ir kitos konfidencialios informacijos apsauga, byla nagrinėjanti pareigūnė nagrinėjo ją teisės būti išklaustam požiūriu. Pažymėdama, kad apeliančių argumentas buvo susijęs su *Degussa* elgesiu, ir tam, kad į ją būtų galima atsižvelgti kaip į lengvinančią aplinkybę¹⁰, privaloma įvertinti palyginant su *Degussa* pareiškimu, kurį reikėtų gauti, byla nagrinėjanti pareigūnė taip pat nusprendė, kad surengus uždarą posėdį *Degussa* netektų teisės žodžiu atsakyti į apeliančių teiginius. Galiausiai byla nagrinėjanti pareigūnė nusprendė, kad apeliančių pasiūlytas praktiškas sprendimas netinkamas, nes neaiškūs derybų rezultatai ar trukmė.

12. Žodinis išlausymas surengtas 2008 m. lapkričio 10 ir 11 d.

13. 2009 m. sausio 28 d. apeliančės pranešė byla nagrinėjanti pareigūnei, kad SKW ir *Degussa* sudarė naują tiekimo susitarimą ir kad nebeliko kliūčių žodiniam išlausymui surengti dalyvaujant *Degussa*. Taigi jos paprašė galimybės apie *Degussa* elgesį pareikšti savo nuomonę, kurios nepareikšė per žodinį išlausymą, surengiant papildomą žodinį išlausymą.

8 — Faktai buvo šie: i) SKW buvo *SKW Holding* miltelių ir granulių padalinio dalis; ii) *SKW Holding* kasdien dalyvavo kasdienėje savo dukterinių bendrovių verslo veikloje; iii) *SKW Holding* buvo atsakinga už SKW strateginę plėtrą; iv) *SKW Holding* priėmė sprendimus, susijusius su darbuotojais, samdymu ir finansavimu; v) SKW kas mėnesį teikė finansinių duomenų ataskaitas *SKW Holding*; vi) SKW reikėjo *SKW Holding* valdybos nario parašo, kad sudarytų sutartis su bankais; ir vii) SKW pajamos buvo įtraukiamos į *SKW Holding* ekonominės veiklos duomenis. Komisija nerado patvirtinimo, kad *SKW Holding* buvo tiesiog *Degussa* prekybos atstovė arba finansinė investuotoja.

9 — Daroma nuoroda į skundžiamo sprendimo 24–33 punktus.

10 — Norėčiau pabrėžti, kad 2008 m. lapkričio 6 d. byla nagrinėjanti pareigūnė laiške minima, kad informacija apie *Degussa* elgesį galėtų būti svarbi „siekiant atleisti [apeliantes] nuo atsakomybės arba kaip lengvinanti aplinkybė“ (išskirta mano). Jame nėra nieko, kas patvirtintų nuomonę, kad byla nagrinėjanti pareigūnė apeliančių argumentus laikė tik lengvinančia aplinkybe (žr. šios išvados 31 punktą).

14. 2009 m. vasario 3 d. laiške bylą nagrinėjanti pareigūnė atsisakė surengti papildomą žodinį išklusymą ir nusprendė, kad šalys įgyja teisę būti išklusytos, kai paskelbiamas pranešimas dėl prieštaravimų, ir gali ja pasinaudoti tik vieną kartą. Tačiau bylą nagrinėjanti pareigūnė leido apeliantėms pateikti papildomų rašytinių pastabų šiuo klausimu iki nustatyto termino.

15. Galiausiai 2009 m. vasario 10 d. laiške, skirtame bylą nagrinėjančiai pareigūnei, apeliantės nepritarė jos nuomonei. Jos teigė, kad teisė būtų išklusytam žodžiu nesuteikiama tik vieną kartą ir turi būti užtikrinama per visą procesą. Atsižvelgdamos į tai, kad raštiškais argumentais, kuriuos apeliantės jau buvo pateikusios, nepavyko atkreipti Komisijos dėmesio į *Degussa* vaidmenį ir SKW priklausomumą nuo jos, apeliantės prieštaravo tam, kad teisė būti išklusytoms žodžiu būtų galima pakeisti į galimybę pateikti raštišką pareiškimą.

16. 2009 m. liepos 9 d. bylą nagrinėjanti pareigūnė paskelbė galutinę ataskaitą dėl sprendimo projekto dėl nagrinėjamo pažeidimo¹¹, jame pateikė savo pastabas dėl apeliančių prašymo surengti uždara žodinį išklusymą. Ataskaitoje bylą nagrinėjanti pareigūnė padarė išvadą, kad sprendimo projektas susijęs tik su prieštaravimais, dėl kurių šalims suteikta galimybė pareikšti savo nuomones, ir kad visų proceso šalių teisė būti išklusytoms buvo užtikrinta.

III – Procesas Bendrajame Teisme

17. 2009 m. spalio 1 d. pareikštu ieškiniu apeliantės iškėlė bylą prašydamos panaikinti ginčijamą sprendimą. Jos pateikė šešis panaikinimo pagrindus, susijusius su: i) teisės būti išklusytoms pažeidimu; ii) netinkamu EB 81 straipsnio taikymu; iii) pareigos motyvuoti pažeidimu; iv) vienodo požiūrio principo pažeidimu; v) Reglamento Nr. 1/2003 7 ir 23 straipsnių, proporcingumo principo ir nuobaudų teisėtumo principo pažeidimu; ir vi) Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalies pažeidimu.

18. Po 2013 m. balandžio 16 d. viešo svarstymo Bendrasis Teismas skundžiamu sprendimu atmetė visus panaikinimo pagrindus ir visą ieškinį. Be to, jis nurodė apeliantėms padengti savo ir Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

IV – Procesas Teisingumo Teisme ir šalių reikalavimai

19. 2014 m. balandžio 2 d. Teisingumo Teismui pateiktame apeliaciniame skunde apeliantės Teisingumo Teismo prašo:

- panaikinti visą skundžiamą sprendimą, kuriuo atmesti apeliančių reikalavimai, ir patenkinti visus reikalavimus, pareikštus pirmojoje instancijoje,
- nepatenkinus šių reikalavimų, iš dalies panaikinti skundžiamą sprendimą,
- nepatenkinus minėtų reikalavimų, sumažinti savo nuožiūra apeliantėms ginčijamo sprendimo 2 straipsnio f ir g punktuose paskirtas baudas,
- nepatenkinus šių reikalavimų, panaikinti skundžiamą sprendimą ir grąžinti bylą Bendrajam Teismui ir
- priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

¹¹ — OL C 301, p. 16 ir 17.

20. 2014 m. birželio 13 d. Teisingumo Teismui pateiktame atsiliepime į skundą Komisija prašo Teisingumo Teismo:

- atmesti apeliacinį skundą ir
- priteisti iš apeliančių bylinėjimosi išlaidas.

21. 2015 m. gegužės 13 d. vykusiame posėdyje apeliančės ir Komisija pateikė žodines pastabas.

V – Analizė

A – *Ižanginės pastabos*

22. Apeliančės pateikia keturis apeliacinio skundo pagrindus, kuriais grindžia savo reikalavimus ir kurių esmė tokia: i) nenubaudęs Komisijos už apeliančių procedūrinių teisių pažeidimą per administracinę procedūrą, kaip antai teisės būti išklausytoms, Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą ir pažeidė proporcingumo principą, taip pat draudimą iš anksto vertinti įrodymus; ii) neatsižvelgęs į tai, kad Komisija netinkamai taikė SESV 101 straipsnį ir netinkamai vykdė prievolę motyvuoti pagal SESV 296 straipsnį, Bendrasis Teismas taip pat padarė teisės klaidą; iii) palikęs galioti ginčijamą sprendimą, Bendrasis Teismas pažeidė principus, kad nuobaudos turi būti aiškos, tinkamos pažeidėjui ir atitikti pažeidimą; galiausiai iv) Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą nusprendęs, kad apeliančių per procesą iškeltas argumentas buvo naujas, todėl nepriimtinas. Pirmiausia glaustai aptarsiu antrąjį, trečiąjį ir ketvirtąjį pagrindus.

23. Viena vertus, dėl *antrojo pagrindo pirmos dalies*, kuriai Komisija nepritaria, priimtino apeliančės tvirtina, kad Bendrasis Teismas neatsižvelgė į tai, kad *SKW Holding* tariamai nebuvo ekonomiškai suinteresuota nagrinėjamu pažeidimu. Tačiau Teisingumo Teismas nusprendė, kad Komisijai pavykus surinkti dokumentinių įrodymų, patvirtinančių tariamą pažeidimą, ir kai šių įrodymų, atrodo, pakanka antikonkurencinio pobūdžio susitarimo egzistavimui įrodyti, nebūtina nagrinėti klausimo, ar atitinkama įmonė buvo komerciškai suinteresuota šiuo susitarimu¹². Todėl ši apeliacinio skundo antrojo pagrindo dalis yra nepriimtina.

24. *Apeliacinio skundo antrojo pagrindo antroje dalyje* apeliančės tvirtina, kad palikęs galioti ginčijamą sprendimą Bendrasis Teismas netinkamai aiškino SESV 296 straipsnį. Konkrečiai jos teigia, kad Bendrasis Teismas nepareišė prieštaravimų dėl to, kad Komisija neišnagrinėjo visų jų argumentų, ir taip neįvykdė savo „didesnės“ prievolės motyvuoti patronuojančiosios įmonės patraukimą atsakomybėn už jos dukterinės bendrovės elgesį. Tačiau, kaip jau esu minėjęs, nemanau, kad Teisingumo Teismas būtų aiškiai nusprendęs, jog šiuo atveju būtų didesnė prievolė motyvuoti¹³. Bet kuriuo atveju manau, kad skundžiamame sprendime pakankamai išnagrinėti ginčijamo sprendimo argumentai atmetant vieną iš Komisijos procese pateiktų pagrindų kaip klaidingą (nors ir perteklinį). Taigi Bendrasis Teismas tinkamai aiškino SESV 296 straipsnį, todėl apeliacinio skundo antrojo pagrindo antra dalis taip pat nepagrįsta.

12 — Sprendimo *Sumitomo Metal Industries ir Nippon Steel / Komisija*, C-403/04 P ir C-405/04 P, EU:C:2007:52, 46 punktą. Žr. taip pat Sprendimo *Aalborg Portland ir kt. / Komisija*, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ir C-219/00 P, EU:C:2004:6, 335 punktą.

13 — Žr. mano išvados byloje *Total / Komisija*, C-597/13 P, EU:C:2015:207, 133 punktą.

25. Apeliančių argumentas, kurį jos teikia kaip *apeliacinio skundo trečiąją pagrindą*, kad Komisija turėjo individualiai (*inter partes*) paskirstyti baudą kartelio dalyviams, atmestas Sprendime *Komisija / Siemens Österreich ir kt.*, kuris buvo priimtas po to, kai buvo pateiktas šis apeliacinis skundas¹⁴. Iš to sprendimo matyti, kad ir šis apeliacinio skundo pagrindas nepagrįstas, nepaisant apeliančių bandymų posėdyje patikslinti savo požiūrį.

26. Galiausiai beprasmiška nagrinėti *ketvirtąją apeliacinio skundo pagrindą*. Teikdamos šį apeliacinio skundo pagrindą apeliančės priekaištauja Bendrajam Teismui dėl to, kad šis palaikė nepriimtiniu tą patį su baudos paskirstymu susijusį argumentą, kuris keltas kaip trečiasis apeliacinio skundo pagrindas. Todėl, atsižvelgiant į pirma minėtą sprendimą, ketvirtasis apeliacinio skundo pagrindas nepagrįstas.

27. Taigi pereinu prie pirmojo apeliacinio skundo pagrindo.

B – Pirmasis apeliacinio skundo pagrindas

1. Skundžiamame sprendime nustatyti faktai¹⁵

28. Skundžiamo sprendimo 35–40 punktuose Bendrasis Teismas iš pradžių primena teisės į gynybą ir su verslo paslaptimis ir kita konfidencialia informacija susijusių privilegijų svarbą, paskui išaiškina Reglamento Nr. 773/2004 14 straipsnio 6 dalį. Manydamas, kad pagal tą nuostatą neatmetama galimybė rengti posėdžius dalyvaujant kitoms šalims, Bendrasis Teismas toliau pažymi, kad į įmonių teisėtus interesus, susijusius su jų verslo paslapčių ir kitos konfidencialios informacijos neatskleidimu, turi būti atsižvelgta. Todėl Bendrasis Teismas pavedė Komisijai konkrečiais atvejais užtikrinti tinkamą pusiausvyrą tarp, viena vertus, siekio apsaugoti įmonių, įtariamų padarius ES konkurencijos taisyklių pažeidimų, teisę į gynybą, ir, kita vertus, trečiųjų šalių teisėtų interesų, susijusių su jų verslo paslapčių ir kitos konfidencialios informacijos neatskleidimu vykstant tyrimui.

29. Skundžiamo sprendimo 41 punkte Bendrasis Teismas įvertino, ar argumentai, kuriuos apeliančės norėjo pristatyti uždarame posėdyje, būtini jų gynybai.

30. Šiuo klausimu skundžiamo sprendimo 42–44 punktuose Bendrasis Teismas nusprendė, kad Komisija nustatė, jog darant nagrinėjamą pažeidimą tiesiogiai dalyvavo tik SKW darbuotojai ar vadovybė. Priešingai, *SKW Holding* atsakomybė už tą patį konkurencijos taisyklių pažeidimą susijusi su tuo, kad ji turėjo lemiamos įtakos SKW. Skundžiamo sprendimo 47–52 punktuose Bendrasis Teismas nusprendė, kad apeliančės nepaaiškino, kodėl jos būtų atleistos nuo atsakomybės dėl galimybės, kad *Degussa* galėjo turėti lemiamos įtakos SKW. Konkrečiai kalbant, Bendrasis Teismas nusprendė, kad klausimas, ar *Degussa* turėjo tokios įtakos SKW, buvo nesvarbus sprendžiant, ar *SKW Holding* sėkmingai nugincijo prielaidą, kad buvo daroma lemiamą įtaka, nes ji 100 % valdė SKW.

31. Remdamasis tuo, apeliacinio skundo 53–56 punktuose Bendrasis Teismas padarė išvadą, kad dėl apeliančių argumentų jos bet kuriuo atveju negalėtų būti atleistos nuo atsakomybės. Remdamasis tuo, Bendrasis Teismas priėjo prie išvados, kad 2008 m. lapkričio 6 d. bylą nagrinėjančios pareigūnės rašte (žr. šios išvados 11 punktą) tinkamai išnagrinėtas prašymas dėl uždaro posėdžio vertinant jį tik *Degussa* vaidmens kaip lengvinančios aplinkybės požiūriu, nes apeliančių argumentai šiuo klausimu joms galėjo būti naudingi tik juos nagrinėjant šiuo požiūriu. Šiuo klausimu Bendrasis Teismas nusprendė, kad *Degussa* dalyvavimo kaip apeliančių atsakomybę lengvinančios aplinkybės analizė reikėtų vertinti penktojo panaikinimo pagrindo antroje dalyje.

14 — C-231/11 P–C-233/11 P, EU:C:2014:256, kuriuo panaikintas Sprendimas *Siemens ir VA Tech Transmission & Distribution / Komisija*, T-122/07– T-124/07, EU:T:2011:70.

15 — Daroma nuoroda į skundžiamo sprendimo 19–63 punktus.

32. Dėl pirmojo panaikinimo pagrindo skundžiamo sprendimo 57–63 punktuose Bendrasis Teismas nusprendė, kad pripažinus argumentą, jog į *Degussa* vaidmenį reikėtų atsižvelgti kaip į lengvinančią aplinkybę apeliančių atžvilgiu, *Degussa* atsakomybę, priešingai, derėtų didinti. Todėl bylą nagrinėjanti pareigūnė teisingai nusprendė nerengti uždaro posėdžio, nes *Degussa* turėjo teisę atsiliiepti į tokius teiginius. Bendrasis Teismas pritarė bylą nagrinėjančiai pareigūnei, kad apeliančių pasiūlytu praktišku sprendimu nebuvo užtikrinta *Degussa* teisė atsakyti į apeliančių kaltinimus žodžiu posėdyje. Atsižvelgdamas į tai, kad tinkamai vykdant administracinę procedūrą sprendimą reikia priimti per protingą laiką, Bendrasis Teismas nusprendė, kad bylą nagrinėjanti pareigūnė galėjo teisėtai atsisakyti surengti papildomą žodinį išlausymą; Bendrojo Teismo nuomone, šalys neturi teisės į naują išlausymą kiekvieną kartą, kai nebelieka kliūčių pateikti argumentus. Galiausiai, atsižvelgdamas į tai, kad bylą nagrinėjanti pareigūnė suteikė apeliančioms galimybę pateikti papildomas pastabas raštu, Bendrasis Teismas atmetė apeliančių pirmąjį panaikinimo pagrindą.

2. Šalių argumentai

33. Apeliančės teigia, kad Bendrasis Teismas nepripažino, jog Komisijos atsisakymas patenkinti jų prašymą surengti uždara posėdį prilygsta esminio procedūrinio reikalavimo pažeidimui. Atsisakymas buvo itin neproporcingas, *inter alia*, todėl, kad jų prašymas buvo visiškai pagrįstas ir nepažeidė kitų šalių procedūrinių teisių. Be to, Bendrasis Teismas nepaisė teisės į gynybą, nors Reglamento Nr. 1/2003 27 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad „[p]roceso metu turi būti gerbiama šalių teisė į gynybą“. Jeigu žodinis išlausymas būtų surengtas dalyvaujant *Degussa*, apeliančės nebūtų galėjusios paaiškinti savo požiūrio Komisijai, nes jos baiminosi dėl atsakomųjų priemonių, kurių galėtų imtis *Degussa*. Todėl apeliančės prašė trumpo uždaro posėdžio, kuris truktų apie 30 minučių. Be to, apeliančės nesėkmingai pateikė kelis alternatyvius sprendimus, kuriais, jų teigimu, būtų galima užtikrinti jų teisę būti išlausytoms.

34. Apeliančės teigia, kad Bendrasis Teismas, kaip ir Komisija, akivaizdžiai nepaisė jų teisėtų interesų. Jos mini Reglamento Nr. 773/2004 14 straipsnio 6 dalį dėl įmonių intereso saugoti savo verslo paslaptis. Jos taip pat tvirtina, kad jei leidimą surengti uždara posėdį galima suteikti siekiant apsaugoti verslo paslaptis (ir jis privalo būti suteiktas, jeigu nėra kitų galimybių paslaptims apsaugoti), jis turėtų būti suteikiamas juo labiau tada, kai surengus tokį išlausymą tikriausiai būtų užtikrinta pakankama atitinkamos įmonės teisės į gynybą apsauga, o tokio posėdžio nesurengus, kiltų pavojus pačiam tos įmonės buvimui.

35. Apeliančės teigia, kad tik surengus žodinį išlausymą galima su Komisija užmegzti dialogą, kad būtų išsklaidytos visos abejonės ir atsakyta į visus galinčius kilti klausimus. Nors skundžiamo sprendimo 38–62 punktuose Bendrasis Teismas teisingai nusprendė, kad prašymą surengti uždara posėdį pateikusių įmonės interesus reikėtų vertinti atsižvelgiant į kitų įmonių interesą galėti apsiginti nuo galimų kaltinimų, Bendrasis Teismas suklydo nusprendęs, kad pastarųjų interesai svarbesni ir tvirtiau pagrįsti, ir atmetęs apeliančių pasiūlytus alternatyvius sprendimus. Taigi Bendrasis Teismas suklydo neįpareigojęs Komisijos skirti prioritetą sprendimui, kuriuo būtų užtikrinti visų šalių interesai, ir atliko pusiausvyros tyrimą, kurio rezultatai buvo neproporcingai nepalankūs apeliančių interesams.

36. Apeliančės taip pat teigia, jog nusprendęs, kad dėl savo argumentų jos negalėjo būti atleistos nuo atsakomybės ir kad *Degussa* vykdomos SKW kontrolės klausimas nesvarbus nagrinėjant *SKW Holding* atsakomybę, viena vertus, Bendrasis Teismas neteisėtai iš anksto įvertino įrodymus. Kita vertus, Bendrasis Teismas neatsižvelgė į tai, kad įrodžius, jog bendrovė nuolat kontroliuoja savo buvusią dukterinę bendrovę, gali kilti abejonų dėl naujosios patronuojančiosios bendrovės įtakos dukterinei bendrovei. Jos taip pat teigia, kad su *Degussa* vaidmeniu susijusiu argumentu siekiama ne tik įrodyti lengvinančią aplinkybę, bet taip pat pagrįsti požiūrį, kad *SKW Holding* nebuvo atsakinga.

37. Galiausiai dėl savo procedūrinių teisių pažeidimo poveikio apeliančės tvirtina, kad, kaip teigta pirmojoje instancijoje, pakanka panaikinti ginčijamą sprendimą, nes jeigu Komisija nebūtų padariusi procedūrinės klaidos, administracinės procedūros rezultatas galėtų būti kitoks.

38. Komisija ginčija visus apeliančių argumentus. Dėl *SKW Holding* daromos įtakos bendrovei SKW Komisija teigia, kad apeliančės prieštarauja ne dėl netinkamo įrodymų standarto taikymo, o dėl Bendrojo Teismo nustatytų faktų ir įrodymų vertinimo ir netvirtina, kad įrodymai buvo iškraipyti, o tai nepriimtina apeliacinio skundo atveju.

3. Vertinimas

a) Priimtinumas

39. Dėl Komisijos trumpai paminėto nepriimtiniu grindžiamo prieštaravimo (žr. šios išvados 38 punktą) taip pat norėčiau priminti, kad teikdamos pirmąjį apeliacinio skundo pagrindą apeliančės nekelia abejonių dėl *SKW Holding* atsakomybės dėl lemiamos įtakos SKW (bet tai yra jų antrojo apeliacinio skundo pagrindo esmė), bet teigia, kad buvo pažeistos jų procedūrinės teisės, kaip antai teisė būti veiksmingai išklaustyti. Jų nuomone, Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą bandydamas užtikrinti tinkamą apeliančių interesų joms siekiant gauti leidimą surengti uždarą posėdį ir kitų šalių, ypač *Degussa*, interesų turėti galimybę atsakyti į apeliančių teiginius pusiausvyrą, taip pat atmesdamas alternatyvius jų pasiūlymus. Tai teisės klausimas, kurį nagrinėti kompetenciją turi Teisingumo Teismas pagal SESV 256 straipsnio 1 dalį ir Statuto 58 straipsnį.

b) Bendrosios pastabos dėl teisės būti išklausytam Komisijos administracinėje byloje

40. Bylose pagal SESV 101 straipsnį Komisijos administracinė procedūra suskirstyta į du atskirus, vienas po kito einančius etapus, kiekvienas su sava logika: išankstinio tyrimo etapas ir *inter partes* etapas. Išankstinio tyrimo etapas, trunkantis iki pranešimo dėl prieštaravimų priėmimo, skirtas tam, kad Komisija surinktų visą svarbią konkurencijos taisyklių pažeidimą ar jo nebuvimą patvirtinančią informaciją ir suformuluotų pirminę poziciją dėl procedūros ir jos vėlesnės eigos. *Inter partes* etapas, trunkantis nuo pranešimo dėl prieštaravimų priėmimo iki galutinio sprendimo priėmimo, skirtas tam, kad Komisija priimtų galutinį sprendimą dėl tariamo pažeidimo. Suinteresuota šalis pranešimu dėl prieštaravimų informuojama apie visus svarbiausius elementus, kuriais remiasi Komisija šiame procedūros etape, tik prasidėjus *inter partes* etapui. Taigi šalis gali visiškai pasinaudoti teise į gynybą tik paskelbus pranešimą dėl prieštaravimų¹⁶.

41. *Inter partes* etape teisė būti išklausytam gali būti įgyvendinama dviem nuosekliais etapais: raštu ir žodžiu.

42. Pirmajame etape pagal Reglamento Nr. 773/2004 10 straipsnio 1 dalį Komisija informuoja suinteresuotas šalis apie joms pateiktus prieštaravimus, ir kiekvienai jų pateikiamas rašytinis pranešimas dėl prieštaravimų. To reglamento 10 straipsnio 2 ir 3 dalyse nustatyta teisė raštu atsakyti į pranešimą dėl prieštaravimų iki Komisijos nustatyto termino, kai šalys gali pristatyti visus jų gynybai tinkamus faktus. Komisija nėra įpareigota atsižvelgti į pareiškimus raštu, gautus pasibaigus nustatytam terminui.

16 — Žr. Sprendimo *Elf Aquitaine / Komisija*, C-521/09 P, EU:C:2011:620, 113 ir 115 punktus.

43. Pagal Reglamento Nr. 773/2004 16 straipsnio 2 dalį į pranešimą dėl prieštaravimų atsakančios šalys turi aiškiai nurodyti bet kokią medžiagą, kurią laiko konfidencialia, nurodydamos priežastis, ir per nustatytą atsakymo į pranešimą dėl prieštaravimų pateikimo terminą pateikti atskirą nekonfidencialią versiją. Pagal to reglamento 16 straipsnio 3 dalį Komisija savo iniciatyva gali reikalauti šalių padaryti tą patį. Jeigu neįrodyta kitaip, Komisija gali daryti prielaidą, kad medžiaga nėra konfidenciali, pagal minėto reglamento 16 straipsnio 4 dalį. Šiuo klausimu reikia turėti omenyje, kad šalys gali prašyti galimybes susipažinti su bylos nekonfidencialia informacija pagal to reglamento 15 straipsnio 1 dalį.

44. Iš to matyti, kad pačios šalys gali konkrečiai nustatyti, kiek daug ar mažai informacijos jos nori pateikti Komisijai savo rašytinėse pastabose. Teikdamos informaciją jos privalo apsispręsti, ar nori teikti konfidencialią informaciją, ir tai nurodyti. Jeigu Komisija nepritaria dėl informacijos konfidencialaus pobūdžio (ES teismai gali šiuo klausimu atlikti teisminę kontrolę), tokią informaciją teikianti šalis neišvengiamai susiduria su komercine rizika, kad kita šalis gali susipažinti su ta informacija, jeigu jai būtų suteikta galimybė susipažinti su byla.

45. Antrajame etape, būtent įgyvendindamos teisę būti išklausytoms žodžiu, kuri ne visada buvo būdinga procedūrai¹⁷, pagal Reglamento Nr. 773/2004 12 straipsnio 1 dalį šalys gali paaiškinti savo argumentus Komisijai per žodinį išklausymą, jeigu jos pateikė tokį prašymą atsakydamos į pranešimą dėl prieštaravimų.

46. Išklausymas žodžiu surengiamas Reglamento Nr. 773/2004 14 straipsnyje nustatyta tvarka. Pagal to reglamento 14 straipsnio 6 dalį kiekvienas asmuo gali būti išklausomas atskirai arba dalyvaujant kitiems pakviestiems dalyvauti asmenims, atsižvelgus į teisėtą įmonių interesą saugoti savo verslo paslaptis ir kitą konfidencialią informaciją. Šalių pareiškimai protokoluojami pagal to reglamento 14 straipsnio 8 dalį, ir tokie protokolai gali būti pateikiami per išklausymą dalyvavusiems asmenims, atsižvelgus į teisėtą šalių suinteresuotumą apsaugoti savo konfidencialią informaciją.

47. Taigi atsakymus į pranešimą dėl prieštaravimų pateikusios šalys gali prašyti išklausymo žodžiu. Šio varianto pasirinkimas priylgsta dar vienam verslo sprendimui, dėl kurio turi būti atsižvelgta į kitų šalių galimybę dalyvauti ir į tai, kad atskleista informacija gali tapti žinoma kitoms šalims. Tačiau turiu pabrėžti, kad dalyvavimas per žodinį išklausymą neprivalomas.

48. Galiausiai nemažiau svarbu tai, kad teisė būti išklausytam turi labai svarbų materialinį aspektą: veiksminga procedūrinė atitinkamų šalių apsauga. Iš tikrųjų byloje, kurioje gali būti skirta baudų, teisės į gynybą įgyvendinimas yra esminis ES teisės principas, kurio privaloma laikytis, net ir administracinėse bylose¹⁸. Pagal Reglamento Nr. 773/2004 11 straipsnio 2 dalį priimdama sprendimus Komisija nagrinėja tik klausimus, dėl kurių šalys, kurioms skirti pranešimai dėl prieštaravimų, galėjo pateikti komentarus.

49. Tačiau ši byla ypatinga tuo, kad faktiškai joje keliamas klausimas dėl to, kokia *forma* turėtų būti įgyvendinama teisė būti išklausytam Komisijos, o ne koks turėtų būti jos turinys. Šiuo požiūriu savaime nekyla problemų dėl išklausymo raštu, o ne žodžiu. Pagal Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – EŽTT) praktiką administracinėse bylose, kuriose gali būti skiriamos baudos, pakanka, kad šalims būtų suteikta teisė būti išklausytoms žodžiu nešališkame ir nepriklausomame teisme¹⁹.

17 — Teisė keičiasi. 1963 m. liepos 25 d. Komisijos reglamento Nr. 99/63/EEB dėl išklausymo, numatyto Tarybos reglamento Nr. 17 19 straipsnio 1 ir 2 dalyse (1963–1964 m. specialusis OL leidimas anglų kalba (I), p. 47), 7 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad Komisija „asmenims, pateikusiems tokį prašymą savo rašytinėse pastabose, suteikia galimybę pristatyti savo argumentus žodžiu, jeigu šie asmenys išreiškia pakankamą susidomėjimą arba jeigu Komisija siūlo skirti vienam iš jų baudą ar periodiškai mokamą baudą“. 1998 m. gruodžio 22 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 2842/98 dėl šalių išklausymo nagrinėjant tam tikras bylas pagal EB steigimo sutarties 85 ir 86 straipsnius (OL L 354, 1998, p. 18; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 7 sk., 4 t., p. 204) 8 straipsnyje tiesiog nurodyta, kad „[p]rireikus Komisija gali suteikti pareiškėjams ir ieškovams galimybę žodžiu pareikšti savo nuomonę, jei jie to prašo savo surašytose pastabose“.

18 — Žr. Sprendimo *Thyssen Stahl / Komisija*, C-194/99 P, EU:C:2003:527, 30 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką.

19 — Žr., be kita ko, Sprendimo *Flisar / Slovėnija*, Nr. 3127/09, 33–35 punktus, EŽTT, 2011 m. rugsėjo 29 d. Be to, išklausymas žodžiu ne visada privalomas visuose teismo procesuose, kuriuose gali būti skirtos baudžiamosios sankcijos; žr., be kita ko, Sprendimo *Jussila / Suomija* [GC], Nr. 73053/01, 43 punktą, EŽTT, 2006-XIII.

c) Pirmojo apeliacinio skundo pagrindo nagrinėjimas

50. Mano nuomone, su apeliančių pirmuoju apeliacinio skundo pagrindu susiję du pagrindiniai argumentai, abu pagrįsti teise būti išklaustam: pirmiausia Bendrasis Teismas neteisėtai nenubaudė Komisijos už atsisakymą surengti uždara posėdį, neteisėtai iš anksto įvertindamas įrodymus procese. Antra, Bendrasis Teismas neproporcingai nepareiškė Komisijai priekaištų dėl to, kad ji nesutiko su apeliančių pasiūlytais alternatyviais sprendimais. Toliau aptarsiu kiekvieną šių aspektų.

i) Teisė į uždara posėdį?

51. Pirmiausia norėčiau pabrėžti, kad, bylą nagrinėjančios pareigūnės nuomone, dėl informacijos, kuria apeliančės norėjo pagrįsti savo prašymą surengti uždara posėdį, kokybiniu požiūriu joms galėjo būti suteikta teisė į tokį išklausymą²⁰.

52. Bet kuriuo atveju, mano nuomone, teisės į uždara posėdį nėra²¹.

53. Reglamente Nr. 1/2003 arba Reglamente Nr. 773/2004 tokia teisė niekur nenustatyta. Konkrečiai kalbant, Reglamento Nr. 773/2004 12 straipsnio 1 dalyje tiesiog nustatyta, kad Komisija suteikia šalims, kurioms ji pateikė pranešimą dėl prieštaravimų, galimybę paaiškinti savo argumentus per žodinį išklausymą, jeigu jos to pageidauja savo pareiškimuose raštu. Tačiau toje nuostatoje nekalbama apie uždara posėdį.

54. Be to, tokia teisė nenumatyta Reglamento Nr. 773/2004 14 straipsnio, ypač 14 straipsnio 6 dalies, formuluotėje ir neišplaukia iš jo konteksto ar tikslo.

55. Reglamento Nr. 773/2004 14 straipsnio 6 dalies *formuluotė* yra tokia: kiekvienas asmuo *gali* būti išklausomas atskirai arba dalyvaujant kitiems pakviestiems dalyvauti asmenims, atsižvelgus į teisėtą įmonių interesą saugoti savo verslo paslaptis ir kitą konfidencialią informaciją. Tai nėra tiesiog leidimas, tai pasirinkimas, o ne prievolė. Iš to reglamento 14 straipsnio 6 dalies antrojo sakinio matyti, kad pasirinkimas priklausys nuo to, kaip Komisija vertins įmonių interesus apsaugoti savo verslo paslaptis ir kitą konfidencialią informaciją.

56. Kaip suprantu, apeliančės iš esmės teigia, kad šiuo atveju „gali“ turėtų būti suprantama kaip prievolė. Be to, kad šis argumentas atrodo nelogiškas, jis laikytinas nepagrįstu dėl kelių priežasčių.

57. Pirma, Reglamento Nr. 773/2004 14 straipsnio 6 dalies *kontekstas* patvirtina požiūrį, kad leisti ar neleisti surengti uždara posėdį, savo nuožiūra sprendžia bylą nagrinėjantis pareigūnas. Reglamento Nr. 773/2004 14 straipsnio 7 dalyje nustatyta, kad bylą nagrinėjantis pareigūnas *gali* leisti šalims, kurioms skirtas pranešimas dėl prieštaravimų, pareiškėjams, kitiems į išklausymą pakviestiems asmenims užduoti klausimų per išklausymą. Be to, iš Reglamento Nr. 773/2004 14 straipsnio antraštės (Žodinių išklausymų tvarka) matyti, kad pagrindinis 14 straipsnio tikslas – nustatyti taisykles, kuriomis būtų užtikrinamas sklandus bylą nagrinėjančio pareigūno rengiamų žodinių išklausymų vykdymas, t. y. bylą nagrinėjantis pareigūnas turi turėti tam tikrą vadovavimo laisvę. Priešingai, jeigu įmonėms suteikiamos konkrečios teisės (arba bylą nagrinėjančiam pareigūnui nustatoma konkreti prievolė), tai aiškiai nurodoma pačiame tekste, pavyzdžiui, Reglamento Nr. 773/2004 12 straipsnio 1 dalyje ar 14 straipsnyje, o pastarajame ne mažiau kaip tris kartus vartojama privalomumą reiškianti veiksmažodžio forma. Tai negali būti sutapimas.

20 — Vis dėlto tai netrukdo Komisijai pakartoti, kad, pirma, apeliančės pripažino, jog *Degussa* tikriausiai žinojo, kad apeliančės pateikė *Degussa* nepalankų atsiliepimą į pranešimą dėl prieštaravimų; antra, *Degussa* taip pat tikriausiai žinojo priežastis, dėl kurių apeliančės teigė, jog *Degussa* nuotoliniu būdu vykdė SKW kontrolę, taigi kyla abejonių dėl informacijos konfidencialumo *Degussa* atžvilgiu.

21 — Kaip nėra ir teisės *nebūti* išklaustam uždareme posėdyje.

58. Be to, Reglamento Nr. 773/2004 *tikslu* taip pat nenumatyta teisė į uždara posėdį. Norėčiau priminti, kad iš Reglamento Nr. 1/2003 33 straipsnio 1 dalies c punkto aišku, kad Reglamento Nr. 773/2004 tikslas – nustatyti praktinę tvarką siekiant užtikrinti, kad įmonėms, kurių atžvilgiu Komisija vykdo procesą, būtų *suteikta galimybė būti išklausytoms* klausimais, dėl kurių Komisija pateikia prieštaravimų, ir kad galutiniai sprendimai būtų priimami remiantis tik tais prieštaravimais, dėl kurių šalys *galėjo pateikti pastabų*. Priešingai, šiuo reglamentu nesiekama užtikrinti, kad įmonės būtų *faktiškai* išklausytos (nekalbant apie išklausymą privačiai); svarbiausia tai, kad įmonės turėtų pačios to prašyti. Pagrindinių teisių aspektu atrodo, kad teisės į uždara posėdį nebuvimas nekelia problemų (žr. šios išvados 49 punktą). Tai, kad apeliančės mano, jog išklausymas žodžiu veiksmingesnis nei raštu, yra skonio reikalas, o ne teisės klausimas.

59. Bendresniu lygmeniu atrodo, kad Komisijos procedūra pagrįsta nerašytu principu, kad teisę spręsti, ar reikia surengti išklausymą uždareme posėdyje, turi nešališka įstaiga, rengianti išklausymą (savo iniciatyva arba paprašius). Iš tiesų, kaip puikiai žino Teisingumo Teismas, vykstant procesams ES teismuose sprendimas surengti išklausymą uždareme posėdyje priklauso ne nuo šalių, o nuo teisminės institucijos²². Tai pasakytina ir apie žodinį bylų nagrinėjimą EŽTT²³. Be to, norėčiau priminti, kad teismo procesuose prašymą surengti uždara *ex parte* išklausymą, t. y. gauti galimybę privačiai bendrauti su teismine institucija, nes apeliančės būtent to prašo, reikėtų vertinti kaip itin neįprastą dalyką²⁴.

60. Tačiau Komisijos procedūrų pobūdis administracinis. Tai *inter partes* procesas tarp suinteresuotos šalies ir Komisijos, o ne privačių šalių akistata. Todėl Komisija neprivalo suteikti šalims galimybes apklausti liudytojus ir vertinti jų pareiškimus tyrimo etape²⁵. Tai irgi reiškia, kad Komisija gali skirti baudas tik už konkurencijos teisės pažeidimus, dėl kurių šalys turėjo galimybę pateikti pastabas. Taigi, jeigu šalis pageidauja atskleisti informaciją, kuri yra konfidenciali ir dėl kurios kitai šaliai bus pradėta administracinė procedūra, man savaime aišku, jog, darant prielaidą, kad Komisija turėtų norėti pasinaudoti tokia informacija, ji turėtų pateikti papildomą pranešimą dėl prieštaravimų tai kitai šaliai²⁶ (Komisija neprivalo traukti šalių atsakomybės pagal kitus skundo pagrindus). Vadinasi, nagrinėjamu atveju neprivaloma atsižvelgti į *Degussa* interesus: jeigu Komisija būtų norėjusi nubausti *Degussa* papildomai vadovaudamasi apeliančių pateikta informacija, ji būtų turėjusi pateikti papildomą pranešimą dėl prieštaravimų. Taigi priežastys, dėl kurių byla nagrinėjanti pareigūnė atsisakė surengti uždara posėdį ir kurioms pritarė Bendrasis Teismas, buvo neteisingos²⁷.

61. Atsižvelgiant į išdėstytas pastabas, nieko nuostabaus, kad spręsti, ar surengti atskirą šalies žodinį išklausymą, pavyzdžiui, siekiant apsaugoti šalies verslo paslaptis ar kitą konfidencialią informaciją, turi būti nagrinėjantis pareigūnas. Iš tiesų ES pareigūnai privalo saugoti tokias paslaptis²⁸ ir, kaip jau minėta, administracinis procesas vykdomas pagal tuo tikslu parengtas taisykles. Tačiau įdomu pažymėti, kad Reglamento Nr. 773/2004 14 straipsnio 6 dalies formuluotėje konfidencialumo požiūriu nedaroma skirtumo tarp uždarų ir bendrų išklausymų.

22 — Žr. Statuto 31 straipsnį; Teisingumo Teismo procedūros reglamento 79 straipsnio 1 dalį; Bendrojo Teismo procedūros reglamento 109 straipsnį; Tarnautojų teismo procedūros reglamento 63 straipsnio 2 dalį.

23 — Žr. 2015 m. birželio 1 d. Teisingumo Teismo taisyklių 63 taisyklę; plg. taip pat A1(5) taisyklę.

24 — Šiuo klausimu žr. Sprendimo ZZ, C-300/11, EU:C:2013:363, 56 punktą.

25 — Taip pat žr. Sprendimo *Aalborg Portland ir kt. / Komisija*, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ir C-219/00 P, EU:C:2004:6, 200 punktą.

26 — Žr. Sprendimo *LG Display ir LG Display Taiwan / Komisija*, T-128/11, EU:T:2014:88, 110 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką (patvirtinta Sprendimu *LG Display ir LG Display Taiwan / Komisija*, C-227/14 P, EU:C:2015:258).

27 — Tačiau turėtų būti aišku, kad prievolė motyvuoti yra atskiras klausimas, nesusijęs su tų priežasčių pagrįstumu; žr., be kita ko, Sprendimo *Nyderlandai / Komisija*, C-159/01, EU:C:2004:246, 65 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką.

28 — Žr. SESV 339 straipsnį; Reglamento Nr. 1/2003 28 straipsnį (Profesinė paslaptis); ir Reglamento Nr. 773/2004 16 straipsnį (Konfidencialios informacijos nustatymas ir apsauga).

62. Dabar pereinu prie kito argumento: Reglamento Nr. 773/2004 formuluotėmis nepagrindžiamas požiūris, kad uždarame, tiksliau, *atskirame* posėdyje teikiama informacija automatiškai galėtų būti laikoma konfidencialia. Tai priklauso tik nuo to, kas pasakyta tokiam posėdyje. Faktiškai, priešingai nei prašymai saugoti rašytinių pastabų dėl pranešimo dėl prieštaravimų konfidencialumą, kai būtina atlikti *ex post* vertinimą, gavusi prašymą surengti uždara išklusymą Komisija privalo atlikti preliminarų, *ex ante* vertinimą, ar informacija, kurią šalis ketina jai pateikti, iš tikrųjų konfidenciali. Galbūt pabrėšiu tai, kas savaime suprantama, bet uždarame posėdyje pateikta nekonfidenciali informacija negali būti teisėtai neatskleidžiama kitoms šalims, norinčioms susipažinti su bylos medžiaga.

63. Taigi šalis, kurios prašymas surengti uždara išklusymą atmetamas, turės atidžiai apsvarstyti, ar vis dėlto norės dalyvauti per bendrą žodinį išklusymą ir, jei taip, ką pasakyti. Ta šalis neprivalo atskleisti konfidencialios informacijos dalyvaujant visoms šalims. Kaip alternatyvą, ta šalis galėtų anksčiau pateikti konfidencialią informaciją Komisijai raštu atsakydama į pranešimą dėl prieštaravimų ir prašyti ją apsaugoti kaip konfidencialią. Tai gali būti susiję su komercine rizika, bet tam tikromis aplinkybėmis tai gali būti geresnis pasirinkimas, nei prašyti surengti uždara posėdį. Taigi administracinė procedūra užtikrina, kad šalys galėtų spręsti, ar teikti Komisijai informaciją, kurią laiko konfidencialia, ir jeigu taip, ar jos turėtų ją teikti žodžiu, ar raštu (nors reikėtų pripažinti, kad galutinį sprendimą dėl konfidencialumo priima ne jos). Taigi teisės būti išklusytam įgyvendinimas visuomet susijęs su šalių komerciniais sprendimais²⁹. Iš šios bylos matyti, kad apeliančės (ir tai suprantama) nusprendė skirti prioritetą vienam komerciniam tikslui (ekonominiam išgyvenimui), palyginti su kitu tikslu (siekti galimybės susimąžinti baudas).

64. Akivaizdu, jeigu Komisija neteisėtai atskleistų konfidencialią informaciją, šalis turi teisę pareikšti ieškinį dėl žalos atlyginimo pagal SESV 268 straipsnį, jeigu įvykdytos patraukimo atsakomybės sąlygos³⁰. Tačiau itin svarbu turėti galvoje, kad klausimas, ar informaciją galima teisėtai atskleisti, nesusijęs su teisės būti išklusytam įgyvendinimu. Kitaip tariant, jeigu informacija buvo neteisėtai atskleista, tai nebūtinai turi įtakos Komisijos sprendimo skirti baudas teisėtumui.

65. Galiausiai, nors sprendimą suteikti leidimą surengti uždara posėdį savo nuožiūra priima Komisija kaip viešoji įstaiga, ta nuožiūra būtina naudotis teisėtai. Nors, mano nuomone, jeigu tinkamai pagrindžiama administracinės procedūros tvarka, ES teismai galėtų tik retai iš esmės kritikuoti sprendimą, ar rengti uždara posėdį, negalima atmesti kritikos galimybės, jeigu piktnaudžiaujama įgaliojimais, nepakankamai motyvuojama (arba visai nepateikiama atsakymo), netinkamai įvertinami faktai arba netgi yra akivaizdžių vertinimo klaidų³¹. Tačiau, nepaisant to, kad, mano manymu, Komisija turėtų atsižvelgti į gero administravimo principą, įtvirtintą Chartijos 41 straipsnyje, priimdama sprendimus dėl uždara posėdžių, nagrinėjamu atveju nebūtina tirti tikslų tokių sprendimų teisminės kontrolės ribų.

66. Vis dėlto iš išdėstytų argumentų matyti, kad skundžiamo sprendimo 39 punktu pavesdamas Komisijai konkrečiu atveju užtikrinti tinkamą pusiausvyrą tarp, viena vertus, siekio apsaugoti įmonių, įtariamų padarius ES konkurencijos taisyklių pažeidimų, teises į gynybą, ir, kita vertus, trečiųjų šalių teisėtų interesų, susijusių su jų verslo paslapčių ir kitos konfidencialios informacijos neatskleidimu vykstant tyrimui, Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą.

29 — Tai rodo tai, kad 2009 m. sausio 28 d. rašte (žr. šios išvados 13 punktą) apeliančės minėjo, kad „komerciniu požiūriu mūsų klientai ir toliau negali aptarti *Degussa* vaidmens viešame posėdyje“.

30 — Pagal principą, nustatytą Sprendime *Adams / Komisija*, 145/83, EU:C:1985:448.

31 — Dėl: i) teisės teikti peticijas Europos Parlamentui plg. Sprendimo *Schönberger / Parlamentas*, C-261/13 P, EU:C:2014:2423, 23 ir 24 punktus; ii) dėl Komisijos atmestų skundų dėl tariamo konkurencijos normas pažeidžiančio elgesio plg. Sprendimo *Automec / Komisija*, T-24/90, EU:T:1992:97, 71–79 punktus; iii) dėl veiksmų siekiant panaikinti Komisijos sprendimus nepradėti pažeidimų procedūros valstybei narei plg. Nutarties *Ruipérez Aguirre ir ATC Petition / Komisija*, C-111/11 P, EU:C:2011:491, 11–13 punktus ir juose nurodytą teismo praktiką.

67. Tačiau ta klaida nereiškia, kad pirmasis apeliacinio skundo pagrindas pagrįstas. Iš tiesų apeliančių argumentas, kad jos turi teisę į uždara posėdį, vis tiek netinkamas ir buvo teisingai atmestas pirmojoje instancijoje. Kaip matysime, tas pats pasakytina apie likusią šio apeliacinio skundo pagrindo dalį, kuri taip pat nepagrįsta kaip ir kiti apeliacinio skundo pagrindai. Nustatyta, kad kai Bendrojo Teismo sprendimo motyvais pažeidžiama Sąjungos teisė, bet šio sprendimo rezoliucinė dalis yra pagrįsta dėl kitų teisinių motyvų, apeliacinį skundą reikia atmesti³².

68. Taigi, kadangi pagrindinis klausimas yra visiškai teisinis, siūlau Teisingumo Teismui pakeisti neteisingus argumentus skundžiamo sprendimo 35–59, 62 ir 63 punktuose argumentais, pagal kuriuos nebūtų teisės būti išklausytam žodžiu Komisijos uždarame posėdyje, kai vyksta konkurencijos taisyklių pažeidimų tyrimai. Taip būtų atmestas argumentas, kad Bendrasis Teismas neteisėtai iš anksto įvertino įrodymus, todėl reikėtų atmesti apeliančių pirmąjį pagrindinį argumentą, išdėstytą šios išvados 50 punkte.

ii) Apeliančių pasiūlyti alternatyvūs sprendimai

69. Apeliantės taip pat teigia, kad Bendrasis Teismas pasielgė neproporcingai atsisakęs kritikuoti Komisiją už tai, kad ši nepritarė dviem alternatyviems sprendimams, kuriuos jos pasiūlė. Priminsiu, kad tie alternatyvūs sprendimai iš pradžių buvo susiję su galimybe suteikti *Degussa* galimybę susipažinti su tuo, kas būtų pasakyta uždarame posėdyje, pasibaigus 2008 m. arba sudarius naują tiekimo susitarimą. Sudarius tą susitarimą apeliančės prašė papildomo žodinio išklausymo, kuriame galėtų dalyvauti ir *Degussa*.

70. Dėl pirmojo alternatyvaus pasiūlymo, kaip jau minėta, pažymėtina, kad nėra teisės į uždara žodinį išklausymą. Be to, šis pasiūlymas dar keistesnis todėl, kad iš esmės negalima rinktis, ar paisyti teisės būti išklausytam, ar ne. Be to, ne apeliančės sprendžia, ar informacija konfidenciali, nes taip būtų apribotos kitų šalių teisės susipažinti su nekonfidencialia informacija.

71. Dėl antrojo pasiūlymo manau, kad Bendrasis Teismas nepadarė teisės klaidos skundžiamo sprendimo 61 punkte nurodęs, kad tinkamai vykdant administracinę procedūrą reikia priimti sprendimą per pagrįstą laiką ir kad nėra teisės į papildomą žodinį išklausymą. Iš tiesų tai pakartojama ir Reglamento Nr. 773/2004 10 straipsnio 2 dalyje, pagal kurią Komisija nėra įpareigota atsižvelgti į pareiškimus raštu, gautus pasibaigus nustatytam terminui, kai reikia pateikti atsakymus dėl pranešimo dėl prieštaravimų. Apeliantėms buvo suteikta galimybė pristatyti savo požiūrį žodžiu (ir turiu pridurti, kad joms buvo skirta papildomo laiko, jeigu jos norėtų išdėstyti tai, ką norėjo pristatyti uždarame posėdyje). Teisės būti išklausytam tikslas – suteikti įmonėms galimybę būti išklausytoms; ir nebūtinai tada, kai joms patogiausia.

72. Galiausiai, kaip teisingai pažymėjo Bendrasis Teismas, bylą nagrinėjanti pareigūnė suteikė apeliančėms galimybę pateikti papildomas rašytines pastabas. Tai atitinka galiojančią praktiką³³. Taigi apeliančės turėjo daug progų pareikšti savo nuomonę, taip pat žodžiu.

73. Šiuo pagrindu argumentas, kad Bendrasis Teismas pažeidė proporcingumo principą dėl apeliančių teisės būti išklausytoms žodžiu, turėtų būti atmestas, kaip ir visas apeliacinis skundas.

d) Alternatyvūs pamąstymai: su apeliančių procedūrinių teisių pažeidimu susijusios pasekmės

74. Jeigu Teisingumo Teismas, priešingai nei aš, nuspręstų, kad apeliančės turėjo teisę į uždara posėdį, teikiu šias pastabas.

32 — Žr. Sprendimo *FIAMM ir kt. / Taryba ir Komisija*, C-120/06 P ir C-121/06 P, EU:C:2008:476, 187 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką.

33 — Žr. 2011 m. spalio 13 d. Europos Komisijos pirmininko sprendimo dėl bylos nagrinėjančio pareigūno pareigybės ir įgaliojimų nagrinėjant tam tikras konkurencijos bylas (OL L 275, 2011, p. 29) 12 straipsnio 4 dalį.

75. Pagal teismo praktiką teisė į gynybą pažeista, kai egzistuoja galimybė, jog dėl Komisijos padaryto pažeidimo jos vykdytos administracinės procedūros rezultatas galėjo būti kitoks. Įmonė nustato, kad padarytas pažeidimas, jeigu sugeba tinkamai įrodyti ne tai, kad Komisijos sprendimo turinys būtų kitoks, o tai, kad būtų galėjusi geriau užtikrinti savo gynybą, jeigu tos klaidos nebūtų buvę³⁴.

76. Žinoma, ne visada lengva nustatyti, ar padarytas pažeidimas³⁵. Taip gali būti dėl įvairių priežasčių, kaip antai viso ar dalies apeliacinio skundo pagrindo nepriimtimumo, arba tiesiog todėl, kad nenustatyta teisės klaidų³⁶. Priešingai, jeigu procedūrinis pažeidimas aiškus, Teisingumo Teismas turi atidžiai išnagrinėti Bendrojo Teismo vertinimą, ar, nesant to pažeidimo, įmonė būtų galėjusi geriau užtikrinti savo gynybą, ir prireikus panaikinti atitinkamus sprendimus³⁷. Taip ir turi būti, nes svarbu, kad prievolė įrodyti nebūtų pernelyg didelė ir kad bet koks neaiškumas būtų sprendžiamas ieškinį pareiškusios įmonės naudai³⁸.

77. Mano nuomone, verta padiskutuoti ir apie tai, kodėl prievolė įrodyti turėtų savaime tekti suinteresuotajai įmonei. Juk su institucijų aktais susijusi teisėtumo prezumpcija neturėtų būti neribota. Ieškinį pareiškusiai įmonei įrodžius, kad Komisijos sprendime yra procedūrinių trūkumų, ta prezumpcija turėtų nebegalioti. Įrodyti, kad klaida nepadarė poveikio sprendimo turiniui, turėtų Komisija.

78. Apeliantės konkrečiai nenurodo, kaip galima būtų nustatyti, kad administracinės procedūros rezultatas galėjo būti kitoks. Vis dėlto skundžiamame sprendime ir apeliančių rašytinėse pastabose (pirmojoje instancijoje ir pateikus apeliacinį skundą) nurodyta, kad, apeliančių nuomone, surengus uždara posėdį, jos galėtų pamėginti įtikinti Komisiją, kad neturi būti atsakingos arba kad reikia bent jau sumažinti atsakomybę už nagrinėjamą pažeidimą dėl *Degussa* vaidmens. Posėdyje tai buvo patvirtinta.

79. Mano nuomone, yra skirtumas tarp nagrinėjimo, ar šalis būtų galėjusi geriau apsiginti, viena vertus, jeigu jai būtų suteikta galimybė susipažinti su visa bylos medžiaga, ir, kita vertus, jeigu jai būtų surengtas uždaras išklauskas. Nors neteisėtai neatskleistų dokumentų svarbą galima įvertinti *ex post*³⁹, uždaro posėdžio svarbos *ex post* įvertinti negalima: neįmanoma būti visiškai tikriems dėl to, kas iš tikrųjų vyksta tokiuose posėdžiuose. Taip pat nėra jokių kliūčių šaliai tokiam posėdyje pateikti Komisijai kitą svarbią konfidencialią informaciją, kuri anksčiau nebuvo minėta. Taigi, jeigu yra teisė į uždara išklauską Komisijoje ir jeigu žodinis išklauskas rengiamas tik vieną kartą, kaip nagrinėjamu atveju, *negalima manyti, kad* šalis, kuri tokią teisę turėjo, bet kuriai ji nebuvo užtikrinta, *apskritai buvo išklaudyta*⁴⁰. Siekdamas užtikrinti teisingumą, visiškai nesu įtikintas, kad galima patvirtinti išankstinius motyvus, dėl kurių atsisakyta surengti uždara posėdį, nes jis nebūtų padėjęs šaliai.

80. Be to, tokios kompensacijos, kaip galimybė pateikti papildomą raštišką pareiškimą, teisių netekusiai šaliai nepakaktų. Raštišku pareiškimu negalima pakeisti uždaro posėdžio, jeigu šalys turi į jį teisę.

34 — Žr. Sprendimo *Thyssen Stahl / Komisija* C-194/99 P, EU:C:2003:527, 31 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką.

35 — Žr., pavyzdžiui, Sprendimo *SGL Carbon / Komisija*, C-308/04 P, EU:C:2006:433, 97 ir 98 punktus dėl skundų, kad nebuvo suteikta pakankamai galimybių susipažinti su byla.

36 — Žr. ten pat 95 ir 96 punktus.

37 — Sprendime *Foshan Shunde Yongjian Housewares & Hardware / Taryba* (C-141/08 P, EU:C:2009:598) Teisingumo Teismas, nesutikęs su generalinės advokatės E. Sharpston išvada (EU:C:2009:307), panaikino Bendrojo Teismo sprendimą, kuriuo, nepaisant to, kad Komisija pažeidė reikalavimą skirti bent 10 dienų pastaboms teikti, nepripažinta, kad antidempingo procedūros rezultatas galėtų būti kitoks (žr. pirmiausia 88, 94, 96 ir 102–104 punktus). Kadangi nebuvo išlauktas tas laikotarpis ir Tarybai buvo persiųstas galutinių priemonių pasiūlymas, įmonė visai nebuvo išklaudyta.

38 — Taip pat žr. P. Craig „EU Administrative Law“, 2-asis leidimas, Oksfordas, 2012, p. 333.

39 — Žr., pavyzdžiui, Sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. / Komisija*, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ir C-254/99 P, EU:C:2002:582, 649–688 punktus.

40 — Šiuo požiūriu padėtis panaši į aplinkybes Sprendime *Foshan Shunde Yongjian Housewares & Hardware / Taryba*, C-141/08 P, EU:C:2009:598.

81. Dabar pereisiu prie paskutinio argumento: nepritariu, kad galima būtų priekaištauti apeliantėms dėl to, kad jos nepateikė apeliacinio skundo dėl Bendrojo Teismo nustatytų faktų dėl jų penktojo apeliacinio skundo pagrindo antros dalies, susijusios su tariamu lengvinančių aplinkybių buvimu dėl *Degussa* vaidmens. Sprendimas neteikti apeliacinio skundo nereiškia pripažinimo. Be to, vienintelis dalykas, kuriuo turėtų įsitikinti Teisingumo Teismas, yra tai, ar apeliantės įrodė, kad būtų galėjusios geriau apsiginti, jeigu joms būtų suteikta galimybė būti išklausytoms uždaramame posėdyje.

82. Manau, kad taip. Taigi, jeigu Teisingumo Teismas nuspręstų, kad apeliantės turėjo teisę į uždara išklausymą Komisijoje, skundžiamą sprendimą reikėtų panaikinti dėl esminio procedūrinio reikalavimo, būtent Reglamento Nr. 773/2004 12 straipsnio 1 dalies, aiškinamos kartu su to reglamento 14 straipsnio 6 dalimi, pažeidimo. Kadangi Teisingumo Teismas pakankamai informuotas, kad galėtų priimti sprendimą dėl pirmojoje instancijoje pareikšto ieškinio, reikėtų panaikinti ir ginčijamą sprendimą, kaip reikalaujama pirminiame ieškinyje.

83. Tačiau vis dėlto manau, kad apeliantės visai neturėjo tokios teisės ir kad apeliacinį skundą reikėtų atmesti.

VI – Išlaidos

84. Remiantis Procedūros reglamento 184 straipsnio 2 dalimi, jeigu apeliacinis skundas yra nepagrįstas, bylinėjimosi išlaidų klausimą sprendžia Teisingumo Teismas. Pagal Procedūros reglamento 138 straipsnio 1 dalį, taikomą apeliacinėse bylose pagal šio reglamento 184 straipsnio 1 dalį, pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jei laimėjusi šalis to prašė.

85. Kadangi Komisija prašė priteisti išlaidas ir apeliantės pralaimėjo bylą, pastarosios turi padengti išlaidas.

VII – Išvada

86. Dėl minėtų priežasčių siūlau Teisingumo Teismui:

- atmesti apeliacinį skundą,
- priteisti iš apeliančių bylinėjimosi išlaidas.